

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.10.2007, sp. zn. 21 Cdo 2748/2006, ECLI:CZ:NS:2007:21.CDO.2748.2006.1

Číslo: 48/2008

Právní věta: Došlo-li ke zřízení zástavního práva předáním akcie zástavnímu věřiteli, je k návrhu na umoření ztracené nebo zničené akcie oprávněn (věcně legitimován) zástavní věřitel, ledaže by ji po zániku zástavního práva vrátil zástavnímu dlužníku nebo ji prodal za účelem uspokojení zajištěné pohledávky prostřednictvím obchodníka s cennými papíry. Přihlášku listiny navržené k umoření podává ten, kdo má listinu u sebe (ve své držbě) nebo kdo to alespoň tvrdí a kdo tedy listinu předložil soudu nebo je alespoň připraven tak na výzvu soudu učinit. Námitky proti umoření listiny podává ten, kdo sice nemá listinu ve své držbě, avšak popírá správnost údajů o ztrátě nebo zničení listiny nebo tvrdí-li, že jsou tu jiné (další) okolnosti, které brání tomu, aby listina byla soudem prohlášena za umořenou. Soud zamítne návrh na umoření listiny podle ustanovení § 185q, věty druhé, o. s. ř. nejen tehdy, byla-li listina řádně (důvodně) přihlášena, ale i v případě, že bylo na základě uplatněných námitek dokazováním zjištěno, že se k umoření navržená listina ve skutečnosti neztratila a ani nebyla zničená. O odvolání proti usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, smí odvolací soud rozhodnout bez nařízení jednání, jen jestliže odvolání odmítá (§ 214 odst. 2 písm. a/ o. s. ř.), jestliže zastavuje nebo přerušuje odvolací řízení (§ 214 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.), jestliže zrušuje rozhodnutí podle § 219a odst. 1 o. s. ř. (§ 214 odst. 2 písm. d/ o. s. ř.) nebo bylo-li odvolání podáno jen z důvodu nesprávného právního posouzení věci a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí, ledaže odvolací soud opakuje nebo doplňuje dokazování (§ 214 odst. 3 o. s. ř.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.10.2007

Spisová značka: 21 Cdo 2748/2006

Číslo rozhodnutí: 48

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Řízení před soudem

Předpisy: § 114 odst. 1 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 185i odst. 1 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 185j odst. 1 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 185m odst. 1 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 185m odst. 2 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 185q odst. 2 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 185s odst. 2 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 229 odst. 3 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 242 odst. 3 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 243b odst. 2 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 243b odst. 3 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 40 odst. 1 předpisu č. 591/1992Sb. ve znění do 31.12.2000

§ 44 odst. 1 předpisu č. 591/1992Sb. ve znění do 31.12.2000

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Navrhovatel Č. H., a. s., se návrhem podaným u Obvodního soudu pro Prahu 1 dne 30. 10. 2002 domáhal umoření 51 kusů listinných akcií znějících na majitele, označených pořadovými čísly 1 až 51, každé o jmenovité hodnotě 10 000 Kč, emitovaných obchodní společností N. P., a. s. (nyní E., a. s.). Návrh zdůvodnil zejména tím, že dne 23. 12. 1997 uzavřel se společností CCL se sídlem v Irské republice, jednak smlouvu „o úplatném převodu cenných papírů“, podle které koupil uvedené akcie, jednak zástavní smlouvu o zastavení těchto cenných papírů k zajištění pohledávky prodávající na úhradu kupní ceny, podle které prodávající předmětné akcie „fyzicky předal.“ Přestože navrhovatel „zajišťovaný závazek splnil“ a zástavní právo zaniklo, společnost CCL mu akcie nevydala a v mezidobí zanikla. Navrhovateli „není známo, kdo má v současné době předmětné akcie v držení a zda je vůbec má někdo v držení,“ a dovozuje, že jsou splněny podmínky pro jejich umoření, neboť, i kdyby „objektivně někde existovaly,“ je třeba akcie z „pohledu navrhovatele jako jejich oprávněného vlastníka i tak považovat za ztracené z toho důvodu, že je navrhovatel nemá ve svém držení (nemá tedy možnost vykonávat svá akcionářská práva s těmito akciemi spojená) a v současné době ani nemá reálnou možnost je znovu do své držby nabýt.“

Obvodní soud pro Prahu 1 usnesením ze dne 9. 12. 2002 vyzval toho, kdo má „originály“ předmětných akcií, aby se přihlásil do 1 roku od vydání usnesení a podle možností předložil „tuto listinu“ nebo aby podal v téže lhůtě proti návrhu na umoření námítky; současně uvedl, že „ten, komu bylo usnesení doručeno nebo kdo se o něm mohl při náležitě péči dozvědět, nesmí pod následky neplatnosti nakládat s právy z umořované listiny, konat výplaty nebo jiná plnění podle ní, převést ji nebo provést na ní změny,“ že „ten, kdo je podle listiny zavázán, je povinen zadržet předloženou listinu a oznámit soudu, kdo ji předložil,“ že „po uplynutí roční lhůty prohlásí k dalšímu návrhu listiny za umořené, pokud nedojde k zamítnutí návrhu,“ a že „není-li další návrh na umoření listiny podán navrhovatelem do jednoho měsíce od uplynutí roční lhůty od vydání tohoto usnesení, soud řízení zastaví.“ K odůvodnění svého usnesení uvedl, že postupoval podle ustanovení § 185m odst. 2 o. s. ř.

Po vydání tohoto usnesení (ediktu ve smyslu ustanovení § 185m odst. 2 o. s. ř.) nikdo ve stanovené lhůtě předmětné akcie nepředložil a ani nepodal přihlášku.

Námítky proti návrhu na umoření předmětných akcií podali E., a. s., a advokátka JUDr. M. S.

Obchodní společnost E., a. s., uvedla, že navrhovatel nezaplatil prodávající společnosti CCL kupní cenu (nikdy se proto neprezentoval jako akcionář na valných hromadách společnosti) a že akcie jsou proto i nadále v držení prodávající společnosti CCL. Nemohou být proto splněny podmínky pro jejich umoření.

Advokátka JUDr. M. S. namítala, že prodávající společnost CCL jí předmětné akcie svěřila do úschovy, že podle jejích pokynů se zúčastnila valných hromad konaných v průběhu roku 1998 a že na pokyn „klienta“ akcie vrátila dne 6. 11. 1998. Akcie tedy nebyly ani zničeny, ani ztraceny.

O b v o d n í s o u d pro Prahu 1 usnesením ze dne 1. 8. 2005 návrh zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Dovedl nejprve, že „řízení o umoření“ je „nesporné řízení, a to jak co do právního, tak co do skutkového sporu, jež umožňuje nespornému

vlastníkovi věci, aby při její ztrátě byl oprávněn se na základě umoření věci domáhat práv plynoucích z umořené věci," a uzavřel, že podmínky pro umoření předmětných akcií nebyly splněny, neboť „je jak po právní, tak i skutkové stránce sporné, zda navrhovatel je skutečně vlastníkem akcií“ (navrhovatel dovozuje uhrazení sjednané kupní ceny, mající za následek zánik zástavního práva k akciím, ze započtení smluvní pokuty vzniklé porušením povinností ze strany prodávající společnosti CCL) a zda „vůbec došlo ke ztrátě akcií či k jejich zničení.“ Navrhovatel podle názoru soudu prvního stupně „obchází zákon, a to zneužitím institutu umoření“ (domáhá se, aby „umořením bylo rozhodnuto o jeho vlastnickém právu k akciím“), a svých nároků by se měl domáhat žalobou „na vydání akcií nebo určení svého vlastnického práva.“

K odvolání navrhovatele M ě s t s k ý s o u d v Praze usnesením ze dne 31. 3. 2006 usnesení soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud dovodil, že návrhu na umoření listiny může být vyhověno „nikoliv jen na základě tvrzeného právního zájmu“, ale jen jestliže navrhovatel má „aktivní legitimaci“, tedy jestliže je nositelem „odpovídajícího hmotného práva, které jeho oprávněný zájem na umoření listiny zakládá“, a že soud ke zjištění rozhodných skutečností musí provést potřebné dokazování. Podle názoru odvolacího soudu „pouhé tvrzení navrhovatele, že má na umoření právní zájem, nezakládá bez dalšího jeho právo na to, aby po provedení formálních úkonů uvedených v ustanovení § 185m a násl. o. s. ř. byla na další návrh listina prohlášena za umořenou;“ soud může návrh zamítnout nejen v případech „výslovně uvedených v ustanovení § 185i a násl. o. s. ř.“, ale i „z důvodů jiných, např. proto, že dojde k závěru, že navrhovateli nesvědčí jednoznačně takové hmotné právo, které by zakládalo jeho právní zájem na umoření, nebo že listinu nelze považovat za ztracenou nebo zničenou.“ Na základě uvedených východisek odvolací soud v projednávané věci dospěl k závěru, že předmětné akcie nelze považovat za ztracené nebo zničené, neboť navrhovatel „nevyličil v návrhu takové skutečnosti, které by svědčily o ztrátě nebo zničení listiny;“ z návrhu lze dovodit jen to, že akcie „nejsou v jeho dispozici“, a navrhovatel ani „nemůže tvrdit jejich ztrátu nebo zničení, protože o ní není vůbec informován.“ Návrhu na umoření nebylo možné podle odvolacího soudu vyhovět také proto, že nebylo prokázáno vlastnické právo navrhovatele k akciím; jde totiž o „cenné papíry na doručitele, které se převádějí předáním nabyvateli,“ a navrhovateli „nepřísluší hmotné právo k nim, nebyl-li v době jejich údajné ztráty nebo zničení jejich držitelem.“

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal navrhovatel dovolání. Namítá v první řadě, že má právní zájem na umoření předmětných akcií, neboť byl podle smlouvy ze dne 23. 12. 1997 jejich kupujícím, prodávajícím, proti němuž by mohl uplatňovat svá práva, „již neexistuje“ a navrhovateli „není znám nikdo, kdo by předmětné akcie v současné době držel, přičemž akcionářská práva s nimi spojená již několik let nikdo nevykonává,“ a že postupem soudů, které se „odmítly otázkou navrhovatelova vlastnictví k předmětným akciím zabývat,“ byl „v podstatě zbaven práva na soudní ochranu.“ Navrhovatel dále dovozuje, že námítka osoby, která za řízení nepředložila soudu k umoření navrženou listinu, nemohou vést k zamítnutí návrhu. Poukazuje v této souvislosti na ustanovení § 185q o. s. ř., podle něhož soud přezkoumá jen přihlášku toho, kdo má listinu, a zjistí jeho námítka, a na ustanovení § 185m odst. 2 o. s. ř., z něhož vyplývá, že „podání námitek je pouze jednou z alternativ pro toho, kdo listinu má, a zároveň se ve stanovené lhůtě u soudu přihlásí, přičemž podle možností buď listinu předloží nebo podá proti návrhu na její umoření námítka,“ a dospívá k závěru, že k zamítnutí návrhu může ve smyslu ustanovení § 185q o. s. ř. dojít jen tehdy, zjistí-li se, že k umoření navržená listina nebyla vystavena nebo že není ztracena ani zničena, a nikoliv neprokáže-li se, že listina byla zničena nebo ztracena. Přípustnost dovolání navrhovatel dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) a navrhuje, aby dovolací soud usnesení soudů obou stupňů zrušil a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Společnost E., a. s., navrhla, aby dovolací soud dovolání odmítl, popřípadě, shledá-li je přípustným, zamítl. Uvedla, že „institut umoření umožňuje toliko nespornému vlastníkovi věci při její ztrátě

domáhat se jejího umoření a domáhat se práv plynoucích z umoření věci“ a že v projednávané věci nemohlo být návrhu vyhověno, neboť je „jak po právní tak skutkové stránce sporné, zda navrhovatel je skutečně vlastníkem akcií“. Z výsledků dokazování navíc vyplývá, že akcie držela společnost CCL a že se neztratily ani po jejím zániku.

Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, jsou obsaženy v ustanovení § 237 o. s. ř.

Dovolání je přípustné proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.) nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším usnesení proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), anebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.); to neplatí ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20 000 Kč a v obchodních věcech 50 000 Kč, přičemž se nepřihlíží k příslušenství pohledávky (§ 237 odst. 2 písm. a/ o. s. ř.), a ve věcech upravených zákonem o rodině (§ 237 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.).

Navrhovatel dovoláním napadá usnesení odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně ve věci samé. Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. dovolání není přípustné, a to již proto, že ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí ve věci samé, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání navrhovatele proti usnesení odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní právní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci mimo jiné zjištěno (správnost skutkových zjištění dovolatel nezpochybňuje a ani přezkumu dovolacího soudu nepodléhá – srov. § 241a odst. 2 a § 242 odst. 3 o. s. ř.), že navrhovatel podle smlouvy „o úplatném převodu cenných papírů“ ze dne 23. 12. 1997 koupil od společnosti CCL předmětné akcie za sjednanou cenu ve výši 50 000 000 Kč, kterou se zavázal zaplatit ve splátkách nejpozději do 31. 12. 1998, a že k zajištění této pohledávky navrhovatel uzavřel se společností CCL dne 23. 12. 1997 zástavní smlouvu, podle které dal do zástavy koupené akcie; zastavené akcie byly zástavní věřitelce dne 23. 12. 1997 předány. Navrhovatel má za to, že sjednanou kupní cenu prodávající uhradil „započtením smluvní pokuty“, na kterou mu vůči prodávající vzniklo právo z porušení „investiční dohody ze dne 22. 12. 1997“; po prodávající a zástavní věřitelce, která uhrazení kupní ceny za akcie neuznávala, se domáhá vydání akcií žalobou, projednávanou u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 44 Cm 376/98. Společnost CCL dnem 3. 3. 2000 zanikla a podle vyjádření jejího bývalého jednatele A. E. byly předmětné akcie „převezeny na třetí osobu.“ Usnesením ze dne 9. 12. 2002 soud prvního stupně vydal edikt ve smyslu ustanovení § 185m odst. 2 o. s. ř.

Za tohoto skutkového stavu bylo pro rozhodnutí věci mimo jiné významné vyřešení právních otázek, zda je zástavní dlužník legitimován k návrhu na umoření listinných akcií, které odevzdal zástavnímu věřiteli a které poté měly být „zničeny nebo ztraceny,“ a zda jsou způsobilým podkladem pro zamítnutí návrhu námitky proti umoření listiny, aniž by listina musela být soudu předložena nebo aniž by bylo alespoň známo, kdo má listinu v držbě. Uvedené právní otázky dosud nebyly v rozhodovací činnosti dovolacího soudu vyřešeny. Vzhledem k tomu, že jejich posouzení bylo pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující), představuje napadené usnesení odvolacího soudu rozhodnutí, které má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání navrhovatele proti usnesení odvolacího soudu je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání sice není opodstatněné, že však odvolací soud o odvolání proti usnesení soudu prvního stupně rozhodl v rozporu se zákonem bez nařízení jednání.

Podle ustanovení § 185i odst. 1 o. s. ř. lze umořit ztracenou nebo zničenou listinu, kterou je třeba předložit k uplatnění práva.

Podle ustanovení § 185j odst. 1 o. s. ř. návrh na umoření listiny může podat každý, kdo má na jejím umoření právní zájem.

Ke ztrátě nebo zničení listiny dojde tehdy, jestliže její vlastník nebo jiná osoba, která má právo ji mít u sebe, je zbaven možnosti ji znovu nabýt (dostat do své dispozice). Ztráta může nastat nejen skutečným ztracením (založením) listiny, ale i jiným způsobem, který měl za následek, že její vlastník nebo jiná osoba, která má právo ji mít u sebe, byl listiny protiprávně zbaven (např. krádeží). Zničení listiny nastává jak tehdy, přestane-li vůbec existovat, tak i v případě, že její podstatné a důležité znaky nebo části se stanou z jakéhokoliv důvodu nečitelnými nebo jinak nezřetelnými.

Právní zájem na umoření ztracené nebo zničené listiny má z pohledu ustanovení § 185j odst. 1 o. s. ř. ten, kdo z důvodu vlastnictví nebo z jiného právního titulu má právo (nárok) mít listinu u sebe (ve své dispozici), jestliže se umoření ztracené nebo zničené listiny odrazí (může projevit) v jeho právní sféře.

Dojde-li – tak jako tomu bylo v projednávané věci – ke smluvnímu zastavení akcie, k níž vzniká zástavní právo předáním akcie zástavnímu věřiteli (srov. § 40 odst. 1 zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění účinném do 31. 12. 2000 – dále jen „zákon o cenných papírech“), je

nepochybné, že akcii po jejím předání má právo mít u sebe zástavní věřitel, a to až do doby, dokud zástavní právo nezanikne nebo dokud zástavní věřitel zastavenou akcii za účelem uspokojení zajištěné pohledávky neprodá prostřednictvím obchodníka s cennými papíry (srov. § 44 zákona o cenných papírech).

Vznikne-li spor o zástavní právo, může být otázka, zda je zástavní věřitel povinen vrátit předanou akcii zástavnímu dlužníku, vyřešena jen ve „sporném“ řízení podle části třetí občanského soudního řádu. V řízení o umoření listin nelze řešit, kdo z účastníků zástavního práva má právo mít zastavenou akcii u sebe (ve své dispozici), neboť jde - z pohledu držby listiny - o právní prostředek obnovení stavu, jaký tu byl v době ztracení nebo zničení listiny.

V projednávané věci navrhovatel předal (dne 23. 12. 1997) předmětné (k umoření navržené) akcie jako zástavu společnosti CCL. Dovozuje-li nyní, že zástavní právo zaniklo (započtením na zajištěnou pohledávku) a že má proto právo mít akcie u sebe (ve své držbě), může se domáhat (ve „sporném“ řízení podle části třetí občanského soudního řádu) vydání akcií po každém, kdo mu je neprávem zadržuje, popřípadě náhrady škody po tom, kdo mu měl akcie po zániku zástavního práva vrátit, avšak tak nemůže (pro nemožnost plnění) učinit. I kdyby došlo ke ztrátě nebo zničení předmětných akcií, má právní zájem na jejich umoření pouze ten, kdo je v té době měl u sebe (ve své držbě), neboť jinak by nemohl (jako zástavní věřitel) splnit svou povinnost vrátit zastavené akcie po zániku zástavního práva zástavnímu dlužníku.

Z uvedeného vyplývá, že navrhovatel, který předmětné akcie předal zástavní věřitelce (společnosti CCL) a kterému nebyly do podání návrhu vráceny, není věcně legitimován k jejich umoření, i kdyby byly skutečně ztraceny nebo zničeny. Poukazuje-li na to, že neví, kdo má nyní (po zániku společnosti CCL) předmětné akcie v držbě a po kom by se měl domáhat jejich vydání (náhrady škody), je třeba zdůraznit, že řízení o umoření listin slouží k odčinění právních následků, spojených se ztrátou nebo zničením listiny, kterou je třeba předložit k uplatnění práva, a že nejde o řízení, které by mohlo být používáno k „pátrání po osudu takových listin,“ s nímž není seznámen ten, kdo si na ně činí nárok.

Zjistí-li soud, že listina, jejíž umoření bylo navrženo, nebyla vystavena nebo že není ztracena ani zničena, návrh na její umoření zamítne (§ 185m odst. 1 o. s. ř.). Jinak (tj. nedojde-li k zamítnutí návrhu) soud vydá usnesení obsahující výzvu (tzv. edikt), aby se ten, kdo má listinu, přihlásil do jednoho roku od vydání usnesení u soudu, který usnesení vydal, a podle možností předložil listinu nebo aby podal proti návrhu námitky (§ 185m odst. 2, věta první, o. s. ř.).

Soud přezkoumá přihlášku toho, kdo má listinu, a zjistí jeho námitky (§ 185q, věta první, o. s. ř.). Zjistí-li, že listina není ztracena nebo zničena, návrh zamítne (§ 185q, věta druhá, o. s. ř.).

Z uvedeného je zřejmé, že v ediktu se rozlišují přihláška k umoření navržené listiny a námitky proti návrhu na umoření listiny. Přihlášku může podat jen ten, kdo má listinu u sebe (ve své držbě) nebo kdo to alespoň tvrdí (a kdo listinu předložil soudu nebo je alespoň připraven tak na výzvu soudu učinit). Každý, kdo nemá listinu ve svém držení, může podat námitky, jestliže popírá správnost údajů navrhovatele o ztrátě nebo zničení listiny nebo jestliže tvrdí, že jsou tu jiné (další) okolnosti, které brání tomu, aby listina byla soudem prohlášena za umořenou. Není tedy správný dovolatelův názor, podle kterého námitky proti návrhu na umoření listiny je oprávněn (věcně legitimován) podat jen ten, kdo má v držení k umoření navrženou listinu (a předložil ji soudu nebo je připraven ji soudu předložit).

Došlo-li k přihlášce, soud po jejím přezkoumání návrh zamítne, neboť „objevení se“ listiny samozřejmě brání tomu, aby bylo rozhodnuto o jejím umoření, které by ji zbavilo právních účinků (srov. § 185s o. s. ř. o účincích usnesení o umoření listiny). V případě, že byly podány pouze námitky (aniž by listina byla nebo mohla být soudu předložena), soud provede dokazování o tvrzeních v

námítkách obsažených; zjistí-li z těchto důkazů, že listina nebyla ztracena ani zničena, návrh na její umoření zamítne. Návrh na umoření listiny soud zamítne podle ustanovení § 185q, věty druhé, o. s. ř. nejen tehdy, byla-li listina řádně (důvodně) přihlášena, ale i v případě, že bylo na základě uplatněných námitek dokazováním zjištěno, že se k umoření navržená listina ve skutečnosti neztratila a ani nebyla zničena.

K projednání odvolání nařídí předseda senátu odvolacího soudu jednání (§ 214 odst. 1 o. s. ř.). Jednání není třeba nařizovat, jestliže se odmítá odvolání (§ 214 odst. 2 písm. a/ o. s. ř.), jestliže se zastavuje nebo přerušuje odvolací řízení (§ 214 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.), jestliže odvolání směřuje proti usnesení soudu prvního stupně, jímž bylo rozhodnuto o předběžném opatření, nebo jinému usnesení, kterým nebylo rozhodnuto ve věci samé (§ 214 odst. 2 písm. c/ o. s. ř.), jestliže se zrušuje rozhodnutí podle § 219a odst. 1 o. s. ř. (§ 214 odst. 2 písm. d/ o. s. ř.), jestliže se odvolání týká toliko nákladů řízení, lhůty k plnění nebo předběžné vykonatelnosti (§ 214 odst. 2 písm. e/ o. s. ř.) nebo bylo-li odvolání podáno jen z důvodu nesprávného právního posouzení věci a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí, ledaže odvolací soud opakuje nebo doplňuje dokazování (§ 214 odst. 3 o. s. ř.).

V projednávané věci odvolací soud rozhodl napadeným usnesením o odvolání navrhovatele proti usnesení soudu prvního stupně ze dne 1. 8. 2005 – jak vyplývá z obsahu spisu – bez nařízení jednání, ačkoliv předmětem odvolacího řízení bylo rozhodnutí ve věci samé, o odvolání nebylo rozhodnuto některým ze způsobů uvedených v ustanovení § 214 odst. 2 písm. a), b) nebo d) o. s. ř. a účastníci se podle obsahu spisu práva účasti na projednání věci nevzdali a ani s rozhodnutím věci bez nařízení jednání nevyslovili souhlas. Uvedeným nesprávným postupem odvolací soud odňal účastníkům možnost jednat před soudem (srov. též například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1420/96, uveřejněné pod č. 1 v časopise Soudní judikatura, ročník 1997). Odvolací soud ke zjištěné zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř. ve smyslu ustanovení § 242 odst. 3, věty druhé, o. s. ř. přihlédl, i když nebyla uplatněna v odvolání.

Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu není správné, neboť námítky dovolatele sice nejsou opodstatněné, avšak je postiženo zmatečností podle ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř.; Nejvyšší soud je proto zrušil a věc vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, a § 243b odst. 3, věta první, o. s. ř.).